

Sygn. akt III AUa 1378/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

del. SSO Dorota Załęska

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 lutego 2016 r. w Ł.

sprawy **M. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 8 maja 2015 r. sygn. akt V U 1488/14

oddala apelację.

D. A. S. J. W.

Sygn. akt III AUa 1378/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 października 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że M. B. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce w okresie od 1 czerwca do 31 grudnia 2013 r. Organ rentowy uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie zaakceptowała ustalenia, że wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniom na terenie Słowacji.

W odwołaniu z dnia 18 listopada 2014 r. M. B. wniosła o jej zmianę przez stwierdzenie, że w okresie objętym decyzją podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu słowackiemu. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 8 maja 2015 r. odwołanie ubezpieczonej oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. B. od czerwca 2011 r. prowadzi na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą. W dniu 18 czerwca 2013 r. odwołująca się złożyła wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa, z powołaniem się na art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 97/2009 z dnia 16 września 2009 r. oraz podjęcie zatrudnienia na terenie Słowacji na podstawie umowy o pracę z pracodawcą słowackim. Do wniosku tego załączona

została umowa o pracę zawarta przez M. B. z firmą (...) s.r.o. z siedzibą w P.. (...) Oddział w O. pismem z dnia 5 listopada 2013 r. stwierdził, że wnioskodawczyni od dnia 1 czerwca 2013 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, przy czym określenie tego ustawodawstwa ma tymczasowy charakter, o ile właściwa instytucja słowacka nie zgłosi zastrzeżeń.

Pismem z dnia 22 stycznia 2014 r. słowacka jednostka ubezpieczeń społecznych podała, że nie może przyjąć stosowania dla odwołującej się od dnia 1 czerwca 2013 r. przepisów prawnych Republiki Słowackiej albowiem firma (...) na terenie Republiki Słowackiej nie wykonuje działalności. W złożonej przez M. B. umowie, określonej jako umowa o pracę, opatrzonej datą 31 maja 2013 r., zostało stwierdzone, że M. B. jako pracownik firmy (...) s.r.o. będzie wykonywała pracę doradcy reklamowego - roznoszenie ulotek i badanie opinii publicznej na terytorium Słowacji. Określony został czas pracy w wymiarze miesięcznym na poziomie 12 godzin, przy czym nie został on podzielony równomiernie na poszczególne tygodnie. Wynagrodzenie miesięczne ustalono na 30 euro.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy zważył, że poczynszy od dnia 1 maja 2010 r. obowiązuje rozporządzenie Rady i Parlamentu Europejskiego (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Rady i Parlamentu Europejskiego nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Jednocześnie na osobach, których dotyczy art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z treścią jego art. 13 ust. 5, spoczywają określone obowiązki informacyjne. Wykonanie ich ma istotne znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Zgodnie z treścią art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego. Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej.

Z kolei zgodnie z brzmieniem art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. Do poświadczenia mającego zastosowanie, zgodnie z powoływanymi wyżej przepisami, ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego stosowane jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej”, tj. formularz A I.

W rozpoznawanej sprawie M. B. złożyła wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego, a organ rentowy stwierdził, że z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nie podlega ona ustawodawstwu polskiemu, uzasadniając, że od

dnia 1 czerwca 2013 r. wnioskodawczyni została zatrudniona na podstawie umowy o pracę na terenie Słowacji. Fakt ten uprawniałby do ostatecznego wyłączenia odwołującej się z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na terenie Polski i przyjęcia podlegania wnioskodawczyni ubezpieczeniom regulowanym przez system słowacki, pod warunkiem przedłożenia wymaganego formularza A 1. Natomiast umowa o pracę, jak i formularz rejestracyjny, nie są dostatecznymi dowodami prowadzącymi do ustalenia ustawodawstwa słowackiego. Jedynym ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem i gdzie ma stałe miejsce zamieszkania, jest formularz A 1. Skoro w niniejszej sprawie słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych odmówiła stwierdzenia podlegania przez odwołującą się ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji, to oznacza, że wnioskodawczyni nie uzyskała wymaganego dokumentu potwierdzającego ubezpieczenie na terenie innego kraju, niż kraj stałego miejsca zamieszkania. Kwestia podlegania ubezpieczeniom na terenie Słowacji została odmownie załatwiona przez słowacką instytucję ubezpieczeń społecznych, toteż wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniom w Polsce, a zatem nie ma podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

Apelację od tego wyroku w całości wywiodła M. B. formułując zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 833/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w związku z art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 przez:

- jego niezastosowanie w sytuacji wnioskodawczyni, mimo dysponowania przez Sąd wszystkimi koniecznymi dowodami wskazującymi, że nawiązała ona z dniem 1 czerwca 2013 r. stosunek pracy najemnej w spółce (...) s.r.o. o charakterze trans granicznym;

- nieprawidłowe uznanie, że pozwany miał podstawy, aby zmienić wnioskodawczyni ustawodawstwo słowackie na polskie, w związku z treścią pisma Socjalnej P. zawierającego jedynie przypuszczenia w zakresie zakwestionowania wykonywania pracy przez pracowników spółki (...);

- brak negatywnej oceny przez Sąd postępowania pozwanego w zakresie zaniechania przez niego zbadania czy jakkolwiek instytucja ds. zabezpieczenia społecznego na Słowacji zakwestionowała ważność stosunku pracy wnioskodawczyni w okresie spornym, co powinno mieć w przedmiotowej sprawie priorytetowe znaczenie;

- nieprawidłowe przyjęcie, że brak wydania dla wnioskodawczyni dokumentu A 1 przesądza o tym, że niemożliwym jest zastosowanie w stosunku do wnioskodawczyni art. 13 rozporządzenia nr 833/2004 i że nie można uznać jako wystarczający dowód przesądzający o pracy najemnej z przedsiębiorcą słowackim dokumentu rejestracyjnego wnioskodawczyni, mocą którego zgłoszono ją do ubezpieczenia na Słowacji.

2. art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 987/2009 przez jego niezastosowanie do sytuacji wnioskodawczyni i uznanie, że ustalenie dla niej ustawodawstwa słowackiego nie miało statusu ustalenia ostatecznego.

Apelująca zarzuciła także naruszenie prawa procesowego, w tym art. 479¹⁴ k.p.c. przez:

- brak zbadania istoty sprawy oraz analizy całości sprawy wnioskodawczyni według zarzutów sformułowanych w odwołaniu;

- brak weryfikacji sytuacji wnioskodawczyni w aspekcie treści pisma Socjalnej P. potraktowanego jako sprzeciw tej instytucji od ustalonego wobec wnioskodawczyni ustawodawstwa słowackiego co do tego jak na Słowacji wnioskodawczyni jest traktowana przez Socjalną P., to jest czy zakwestionowano jej stosunek pracy czy też nie oraz czy została z tego ubezpieczenia wyłączona w drodze orzeczenia;

- oparcie podstawy ustaleń wyroku jedynie na domniemaniach i przypuszczeniach Socjalnej P. co do tego, że istnieją wątpliwości co do tego jak na Słowacji wykonywane jest przez wnioskodawczynię zatrudnienie, związane w spółce (...).

W świetle tych zarzutów apelująca wniosła o zmianę wyroku Sądu Okręgowego przez uwzględnienie odwołania i uznanie, że wnioskodawczyni podlega od 1 czerwca 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. ustawodawstwu słowackiemu w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, wobec niezbadania istoty sprawy.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej podlega oddaleniu jako bezzasadna.

Przypomnieć należy, że postępowanie administracyjne, poprzedzające postępowanie odwoławcze w sprawie niniejszej, wszczęte zostało z wniosku M. B. z dnia 18 czerwca 2013 r. o ustalenie ustawodawstwa właściwego, w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej w Polsce oraz podjęciem od dnia 1 czerwca 2013 r. zatrudnienia na terenie Słowacji. Wniosek ten został rozpoznany w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U.U.E.L. 2009 nr 284, poz. 1), dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Wniosek ów zmierzał do uzyskania wstępnego określenia ustawodawstwa. Zgodnie z dyspozycją art. 16 ust. 2 tego rozporządzenia, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego, przy czym takie określenie ma charakter tymczasowy. Rozporządzenie podstawowe, o którym mowa w przytoczonym przepisie, to rozporządzenie Parlamentu Europejskiego w Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L. 2004 Nr 166, poz. 1). Z kolei w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego ustanowiona została norma kolizyjna, według której osoba, która normalnie wykonuje prace najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną.

Ustalanie ustawodawstwa właściwego, w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy lub prowadzenia działalności na terytorium więcej niż jednego państwa członkowskiego, wzbudza różnorakie wątpliwości w praktyce ZUS i judykaturze. Ubezpieczona w swym odwołaniu odwołała się do ilustrującego te rozbieżności wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), w którym Sąd Najwyższy stanowczo stwierdził, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego, stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. W sprawie tej chodziło o zbliżoną sytuację faktyczną do występującej w sprawie niniejszej, gdyż osoba prowadząca działalność gospodarczą w Polsce zawarła w Słowacji umowę o pracę z dość niskim wynagrodzeniem i o niewielkim zakresie obowiązków. W świetle wyrażonego w przywołanym judykacie stanowiska, niedopuszczalna jest ocena przez organ rentowy ważności umowy o pracę zawartej w innym państwie członkowskim. Do oceny takiej może dojść wyłącznie na podstawie przepisów wskazanych w normie kolizyjnej przez organ władny te przepisy stosować. Stąd też określenie właściwego ustawodawstwa przez instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny, będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy, jest ważny według prawa miejsca zamieszkania osoby ubezpieczonej. Niesporne jest w sprawie niniejszej, że M. B. nie wylegitymowała się odpowiednim dokumentem słowackiej instytucji ubezpieczeniowej (zaświadczenie A1), potwierdzającym podleganie ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji. Nie ma wątpliwości, że gdyby słowacka instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła podleganie wnioskodawczyni ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji odpowiednim dokumentem, to wyłączona byłaby ocena ZUS, czy stosunek prawny, będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy, jest ważny według prawa polskiego. Trzeba mieć przy tym na względzie, że do instytucji właściwych, w tym do

sądów krajowych, należy przede wszystkim ocena, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu w danym państwie członkowskim, a nie czy ważny jest stosunek prawny, stanowiący podstawę objęcia ubezpieczeniem społecznym. Jeśli zaś instytucja właściwa w ramach postępowania w przedmiocie ustalania właściwego ustawodawstwa poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego, nie powinna kwestii tej przesądzać samodzielnie. Taka jest idea rozwiązywania problemów w przypadku sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego leżąca u podstaw unijnej koordynacji (zob. K. Ślęzak „Podleganie ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium przynajmniej dwóch państw członkowskich UE”, PiZS z 2013 nr 11, s. 30-35).

Zauważyć należy, że przywołany przez skarżącą wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r. zapadł na tle stanu faktycznego i prawnego sprzed dnia 22 maja 2012 r., kiedy to znowelizowane zostało rozporządzenie wykonawcze (WE) nr 987/2009 - rozporządzeniem (UE) nr (...), przez dodanie do art. 14 ust. 5b w brzmieniu: „praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”. M. B., objęta polskim systemem ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, złożyła oświadczenie o wyrejestrowaniu się z polskiego ubezpieczenia i wniosła o ustalenie, że od dnia 1 czerwca 2013 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu z tytułu zawarcia umowy o pracę. Tym samym wnioskodawczyni, już po zmianie rozporządzenia wykonawczego, wprowadziła w płaszczyznę swych ubezpieczeń tzw. element transgraniczny, co skłania do przytoczenia także i tych zapatrywań Sądu Najwyższego, które wyrażone zostały na tle aktualnego stanu prawnego. Dla przykładu, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15 (www.sn.pl/sites/orzecnictwo/orzeczenia3/ (...)%20uk%2061-15-1) wywiódł, że na gruncie ust. 5b nieracjonalne i sprzeczne z postanowieniami preambuły do rozporządzenia nr 883/2004, byłoby twierdzenie, że np. praca wykonywana w rozmiarze jednej godziny w tygodniu (w niniejszym przypadku średnio trzy godziny w tygodniu) wyłącza ubezpieczenie z tytułu prowadzonej działalności przykładowo przez 200 godzin miesięcznie w innym państwie Unii Europejskiej. Nie sposób odmówić słuszności takiemu stanowisku.

Z przebiegu postępowania administracyjnego w sprawie M. B. wynika jasno, że organ rentowy, który powziął wątpliwości co do ważności stosunku prawnego, będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczeń, uruchomił procedurę z art. 16 rozporządzenia wykonawczego (WE) nr 987/2009, dotyczącą stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego (WE) nr 833/2004. Początkowo Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wobec niezłożenia przez wnioskodawczynię dokumentów, z których wynikać miało faktyczne wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę, pismem z dnia 14 sierpnia 2013 r. poinformował ubezpieczoną, że nadal właściwe jest dla niej ustawodawstwo polskie. Następnie, wobec nadesłania przez M. B. żądanych dokumentów, decyzją z dnia 5 listopada 2013 r. tymczasowo określił dla wnioskodawczyni ustawodawstwo słowackie w zakresie ubezpieczeń społecznych, powołując art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, z pouczeniem o skutkach art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Tym samym organ rentowy uznał, że nadesłane dokumenty dostatecznie uprawdopodobniły wykonywanie pracy najemnej, gdyż wydał decyzję o określeniu tymczasowego ustawodawstwa. Gdyby w procesie ustalania ustawodawstwa Zakład miał istotne wątpliwości co do ważności umowy, także co do tego, czy praca miała charakter marginalny, to obowiązany byłby wszcząć procedurę opisaną w ust. 4 art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Zgodnie z tym przepisem, w przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch państw lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państwa członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów rozporządzenia wykonawczego. Na tej właśnie podstawie ZUS mógłby w sprawie z wniosku M. B. nawiązać współpracę ze swoim odpowiednikiem w Słowacji informując przy tym organ słowacki, jakiego rodzaju zgłasza wątpliwości co do ważności umowy zawartej przez wnioskodawczynię ze słowackim pracodawcą. Jednakże Zakład Ubezpieczeń Społecznych, po zapoznaniu dokumentów złożonych przez M. B., uruchomił inny etap procedury ustalania ustawodawstwa właściwego, a mianowicie wydał decyzję o ustaleniu tymczasowo ustawodawstwa słowackiego, co oznacza, że nie zakwestionował wykonywania pracy najemnej i nie stwierdził podstaw do nawiązywania współpracy uzgodnieniowej

w trybie art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Była to niewątpliwie decyzja zgodna z oczekiwaniami ubezpieczonej, mająca oparcie w art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Sąd Apelacyjny podziela przy tym niejednokrotnie prezentowane w judykaturze zapatrywania, iż decyzji organu ubezpieczeń społecznych, w której by uczyniono jakieś zastrzeżenia co do istnienia stosunku prawnego wskazywanego jako tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie, w ogóle nie można kwalifikować jako decyzji wydanej na podstawie art. 16 ust. 2 tego rozporządzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I UK 275/13, LEX nr 1448398). W sytuacji wydania decyzji o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa, zgodnej z żądaniem ubezpieczonej, nie można zasadnie zarzucać organowi rentowemu obejścia obowiązku nawiązania kontaktu z instytucją innego państwa i żądać ustalenia ustawodawstwa na mocy wspólnego porozumienia w trybie art. 16 ust. 4 rozporządzenia. W dniu 5 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wydał decyzję, z której wynika, że nie ocenił krytycznie stosunku prawnego, mającego być podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy. ZUS poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową o tymczasowym określeniu ustawodawstwa słowackiego na podstawie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. S. P. w B. pismem z dnia 22 stycznia 2014 r. nie zaakceptowała jednak wstępnego określenia ustawodawstwa słowackiego, ponieważ w wyniku kontroli ustalono, że (...) s.r.o. jest „firmą papierową” i na terenie Republiki Słowackiej jej pracownicy nie wykonują rzeczywistych czynności. Tym samym określenie tymczasowe ustawodawstwa słowackiego nie mogło stać się ostateczne, gdyż taki skutek wyklucza przepis proceduralny - art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, który stanowi, że tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonej przez właściwe władze państw członkowskich, o ile instytucja ta nie poinformuje przed upływem dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowania ustawodawstwa. W efekcie powyższego stanowiska słowackiej instytucji ubezpieczeniowej ZUS decyzją z dnia 14 października 2014 r. stwierdził, że od dnia 1 czerwca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. dla M. B., jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce, właściwe jest w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwo polskie i decyzji ta jest prawidłowa, gdyż wnioskodawczyni nie posiada ubezpieczenia słowackiego.

W tym stanie rzeczy zarzuty apelacji są całkowicie bezpodstawne. Brak ustalenia ostatecznie, że dla wnioskodawczyni właściwe jest ustawodawstwo słowackie wynika bowiem z niezaakceptowania takiego ustalenia przez właściwą instytucję słowacką, a to z powodu nieposiadania przez wnioskodawczynię ważnego tytułu do ubezpieczeń na terenie Republiki Słowackiej. Na tym tle nie doszło do sporu pomiędzy właściwymi instytucjami, gdyż polski organ rentowy uznał ustalenia organu słowackiego oraz ważność dokumentu przedstawiającego istotne okoliczności o braku podstaw do ustalenia ubezpieczenia słowackiego. Jak wyżej wskazano, co do zasady nie jest dopuszczalna odmienna ocena stosunku prawnego, stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim, niż dokonana przez właściwe organy tego państwa unijnego. W Unii Europejskiej nie istnieje jeden, ponadpaństwowy system ubezpieczeń oraz zabezpieczenia społecznego, każde państwo posiada własny, odrębny system krajowy, mając suwerenne prawo kształtowania jego zasad. Przepisy o unijnej koordynacji systemów nie ingerują w to, kogo dane państwo obejmuje swoim systemem ubezpieczeń, czy należne są z tego tytułu składki od określonych podmiotów i w jakiej wysokości oraz jakie świadczenia uzyskać można z danego systemu. Każde państwo ma prawo do oceny - na gruncie prawa krajowego - ważności stosunku prawnego, który stanowić ma tytuł do objęcia ubezpieczeniem w tym państwie. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia wykonawczego, dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. W rozpatrywanym przypadku uprawniona słowacka instytucja ubezpieczeniowa nadesłała dokument o braku zgody na określenie właściwości legislatury słowackiej i nie ma prawnej możliwości zignorowania tego dokumentu przez inne państwo członkowskie na gruncie prawa unijnego. Nie bez znaczenia jest fakt, że słowacka inspekcja pracy, jak i słowacka instytucja ubezpieczeniowa, przeprowadziły własne postępowania kontrolne, w wyniku których S. P. w B. ponad wszelką wątpliwość stwierdziła, że pracownicy firmy (...) w ramach zawartych umów nie wykonywali rzeczywistych czynności, a więc umowy o pracę nie były realizowane. Ta ocena co do niewykonywania pracy najemnej (kwestia ważności stosunku prawnego) nie podlega weryfikacji ani przez polską instytucję właściwą (zdefiniowaną w art. 1 lit. p/ i

q/ rozporządzenia podstawowego), ani przez polskie sądy krajowe. Poza kontrolą tych instytucji pozostaje także prawidłowość procedowania zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej w sprawie mającego tam powstać stosunku ubezpieczenia społecznego, a żądanie takiej kontroli w istocie stanowi oś konstrukcyjną apelacji. Sumując, ponieważ po nadesłaniu przez S. P. w B. dokumentu o braku akceptacji ustalenia tymczasowo ustawodawstwa słowackiego nie było już żadnych wątpliwości pomiędzy instytucjami polską i słowacką co do podlegania wnioskodawczyni ustawodawstwu jednego z tych państw, albowiem instytucja słowacka oświadczyła i uzasadniła, z jakich przyczyn ubezpieczona nie podlega ustawodawstwu słowackiemu, polski organ rentowy nie mógł wydać żądanej przez skarżącą decyzji o właściwym dla niej ustawodawstwie słowackim.

Kierując się powyższym Sąd drugiej instancji bezzasadną apelację M. B. oddalił - z mocy art. 385 k.p.c.

Przewodnicząca: Sędziowie: